ECLI:LV:AT:2023:0323.C71377821.10.S
Lieta Nr. C71377821, SPC–3/2023
Civillietu departaments

Latvijas Republikas Senāts

S P R I E D U M S

Rīgā 2023. gada 23. martā

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Inta Lauka, senatori Kaspars Balodis un Anita Čerņavska

rakstveida procesā izskatīja Latvijas Republikas ģenerālprokurora protestu par Vidzemes rajona tiesas 2022. gada 30. jūnija spriedumu civillietā /pers. C/ prasībā pret Latvijas Republikas Finanšu ministriju par īpašuma tiesību atzīšanu uz garāžām.

Aprakstošā daļa

[1] /Nosaukums/ pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr. /numurs A//datums/nostiprinātas /pers. E/ (pēc laulības noslēgšanas – /pers. C/) īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu /adrese A/, kadastra Nr. /numurs A/, kas sastāv no zemes. Minētā zemesgrāmatu nodalījuma III daļas 1.iedaļā ierakstīta atzīme, ka uz zemes atrodas citām personām piederošas ēkas.

[2] /pers. C/ 2021. gada 28. oktobrī cēlusi Vidzemes rajona tiesā prasību pret Latvijas Republikas Finanšu ministriju par īpašuma tiesību atzīšanu uz deviņām garāžām ar adresi /adrese B/, kas atrodas uz viņai piederošās zemes:
- garāžu Nr. /numurs C/, kadastra apzīmējums /numurs C/;
- garāžu Nr. /numurs D/, kadastra apzīmējums /numurs D/;
- garāžu Nr. /numurs E/, kadastra apzīmējums /numurs E/;
- garāžu Nr. /numurs F/, kadastra apzīmējums /numurs F/;
- garāžām Nr. /Numurs G/ un Nr. /numurs K/, kadastra apzīmējums /numurs G/;
- garāžu Nr. /numurs H/, kadastra apzīmējums /numurs H/;
- garāžu Nr. /numurs I/, kadastra apzīmējums /numurs I/;
- garāžu Nr. /numurs J/, kadastra apzīmējums /numurs J/.

[3] Ar Vidzemes rajona tiesas 2022. gada 30. jūnija spriedumu, pamatojoties uz likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību" 14. panta ceturto daļu, Civillikuma 968. pantu, likuma „Par nekustamā īpašuma ierakstīšanu zemesgrāmatā" 3. pantu, 17. panta 6. punktu un 22. pantu, /pers. C/ prasība pilnībā apmierināta, cita starpā, atzīstot /pers. C/ īpašuma tiesības uz garāžu Nr. /numurs C/ – telpu grupu ar kadastra apzīmējumu /numurs C/, kas ir 1/28 domājamā daļa no garāžu ēkas ar kadastra apzīmējumu /numurs L/.

[4] Ģenerālprokurors, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 483. un 484. pantu, Augstākajā tiesā iesniedzis protestu, kurā lūdz atcelt Vidzemes rajona tiesas 2022. gada 30. jūnija spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesā, jo ar šo spriedumu aizskartas personas, kura nav bijusi lietas dalībniece – /pers. G/ – tiesības.

Protests pamatots ar šādiem argumentiem.

[4.1] /pers. C/, rīkojoties pretēji Civillikuma 1. pantā nostiprinātajam labas ticības principam, kā arī pārkāpjot Civilprocesa likuma $9.^1$ pantā noteikto pienākumu sniegt tiesai patiesas ziņas par faktiem un lietas apstākļiem, prasības pieteikumā tiesai norādījusi, ka viņas rīcībā nav informācijas par personām, kuras pretendē uz garāžu īpašumu, turklāt prasībā norādītās garāžas netiekot lietotas. Minētais apgalvojums neatbilst faktiskajiem apstākļiem, ko apstiprina fakts, ka starp prasītāju kā zemes īpašnieci un /pers. G/, kura lieto garāžu Nr. /numurs C/, jau no 2008. gada 27. decembra pastāv zemes piespiedu nomas tiesiskās attiecības. Minēto faktu apstiprina spēkā esošais Latgales apgabaltiesas 2022. gada 8. februāra spriedums civillietā Nr. C71156119. Savukārt Vidzemes rajona tiesā 2022. gada 26. aprīlī ierosināta civillietā Nr. C71210422 /pers. G/ prasībā pret /pers. C/ par īpašuma tiesību atzīšanu uz garāžu Nr. /numurs C/.

Līdz ar to prasītājai, godprātīgi realizējot savas tiesības, atbilstoši Civilprocesa likuma 78. pantam bija jāiesniedz tiesā paskaidrojumi par šiem apstākļiem un jālūdz pieaicināt /pers. G/ lietā trešās personas statusā, jo šāds spriedums var skart viņas tiesības vai pienākumus pret vienu no pusēm.

[4.2] Apmierinot prasību, tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 8. panta pirmo daļu, 15. panta pirmo daļu, 78. panta pirmo daļu, 97. pantu un 193. panta piekto daļu. Šie pārkāpumi atzīstami par būtiskiem, jo noveduši pie lietas nepareizas izspriešanas un tādas personas tiesību aizskāruma, kura nav bijusi lietas dalībnieks.

[4.2.1] Atbildētāja lietā – Finanšu ministrija – paskaidrojumos par celto prasību tiesai norādīja, ka, izskatot strīdu par īpašuma tiesībām uz garāžām, kas pamatots ar likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību" 14. panta ceturto daļu un Civillikuma 968. pantu, ir nepieciešams noskaidrot strīdus garāžu tiesisko statusu, ko neapliecina lietā iesniegtie rakstveida pierādījumi. Valsts zemes dienesta 2007. gada 12. jūnija, 2008. gada 22. aprīļa, 2010. gada 25. maija un 2011. gada 18. februāra izziņas satur vēsturisku un neaktuālu informāciju, savukārt 2014. gada 25. jūlija izziņa ir skaidrojoša un nesatur informāciju, kas attiektos uz izskatāmo lietu. /Nosaukums/ pilsētas būvvaldes 2007. gada 9. jūlija izziņā norādīts, ka būvvaldes rīcībā nav dokumentu par nekustamo īpašumu /adrese A/ un sniegts skaidrojums par adreses piešķiršanu. Arī 2008. gada 17. aprīļa /Nosaukums/ pilsētas būvvaldes izziņa, ko /pers. C/ iesniegusi saistībā ar Finanšu ministrijas paskaidrojumiem, aktuālu informāciju par ēku piederību nesniedz.

Ievērojot minēto, kā arī prasības pieteikumā norādīto par to, ka laikā no 2009. gada līdz 2020. gadam notikusi tiesvedība starp prasītāju un garāžu lietotājiem vairāk nekā 100 civillietās, lietā esošās ziņas nesniedz informāciju par garāžu īpašumu 2022. gadā. Tiesas spriedumā nav minēti argumenti, kādēļ tiek noraidīti Finanšu ministrijas iebildumi šajā sakarā.

[4.2.2] Tiesa spriedumu pamatojusi ar apstākli, ka pēc uzaicinājuma publicēšanas oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis" /datums/ tiesisku interesi par garāžām nav izrādījusi neviena cita fiziska vai juridiska persona, un pretenzijas tiesā nav saņemtas.

Apstāklis, ka neviena persona uzaicinājumā noteiktajā termiņā nepiesaka savas tiesības un neceļ iebildumus, nevar kalpot par apstiprinājumu pieteicēja īpašuma tiesībām.

[5] Paskaidrojumus sakarā ar Ģenerālprokurora protestu iesniegusi /pers. C/, lūdzot noraidīt protestu, kā nepamatotu.

Motīvu daļa

[6] Pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz protestā minētajiem argumentiem, Senāts turpmāk norādīto apsvērumu dēļ atzīst, ka spriedums ir atceļams daļā, ar kuru /pers. C/ atzītas īpašuma tiesības uz garāžu Nr. /numurs C/ – telpu grupu ar kadastra apzīmējumu /numurs C/, kas ir 1/28 domājamā daļa no garāžu ēkas ar kadastra apzīmējumu /numurs L/.

[6.1] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 484. pantu pamats protesta iesniegšanai par spēkā stājušos tiesas nolēmumu ir būtiski materiālo vai procesuālo tiesību normu pārkāpumi, kas konstatēti lietās, kuras ir izskatītas tikai pirmās instances tiesā, ja tiesas nolēmums nav pārsūdzēts likumā noteiktajā kārtībā no lietas dalībniekiem neatkarīgu iemeslu dēļ, vai ar tiesas nolēmumu aizskartas valsts vai pašvaldību iestāžu tiesības vai to personu tiesības, kuras nav bijušas lietas dalībnieki.

Šajā gadījumā protests iesniegts par pirmās instances tiesas spriedumu, kas nav pārsūdzēts. Protesta iesniedzējs, norādot uz procesuālo tiesību normu pārkāpumiem un lūdzot atcelt spriedumu, nav minējis iemeslus, kas neatkarīgi no lietas dalībniekiem liedza viņiem pārsūdzēt spriedumu likumā noteiktajā kārtībā. Tāpat protestā nav iebildumu par to, ka ar pirmās instances tiesas spriedumu ir aizskartas valsts vai pašvaldību iestāžu tiesības.

Ģenerālprokurora protests pamatots ar argumentu, ka ar Vidzemes rajona tiesas 2022. gada 30. jūnija spriedumu ir aizskartas /pers. G/, kura nav bijusi lietas dalībniece, tiesības. Līdz ar to pirmās instances tiesas sprieduma likumība pārbaudāma un protestā minētie apstākļi ir vērtējami tieši šajā aspektā.

[6.2] Vidzemes apgabaltiesa 2019. gada 17. oktobrī taisījusi spriedumu, ar kuru noraidīta /pers. C/ prasība pret /pers. G/ par īpašuma tiesību atzīšanu uz garāžu Nr. /numurs M/, kas ietilpst būvē ar kadastra apzīmējumu /numurs M/, /adrese B/, atbildētājas izlikšanu no šīm telpām un nomas maksas parāda piedziņu. Ar minēto spēkā stājušos tiesas spriedumu konstatēts, ka /pers. G/ lieto citu, tēva /pers. J/ uzcelto garāžu Nr. /numurs C/, kas gan atrodas uz prasītājai piederošās zemes, bet citā būvē, kas uzcelta blakus, un par zemes nomu šīs garāžas uzturēšanai 2008. gada novembrī noslēgts zemes nomas līgums. /Nosaukums/ pilsētas dome 2006. gada 28. decembrī pieņēmusi lēmumu par adreses piešķiršanu minētajai garāžai, turklāt garāžu numerāciju pēc īpašuma tiesību atjaunošanu uz zemi mainījusi pati zemes īpašniece.

No Latgales apgabaltiesas 2022. gada 8. februāra sprieduma civillietā Nr. C71156119, uz kuru atsaucas protesta iesniedzējs, redzams, ka /pers. C/ 2018. gada 27. decembrī cēla prasību Vidzemes rajona tiesā pret vairākiem garāžu lietotājiem par zemes nomas maksas piedziņu. Vidzemes rajona tiesa ar 2019. gada 15. novembra spriedumu, cita starpā, ir atzinusi, ka starp zemes īpašnieci /pers. C/ kā iznomātāju un /pers. G/ kā zemes nomnieci jau no 2008. gada 27. decembra pastāv zemes nomas tiesiskās attiecības garāžas Nr. /numurs C/ uzturēšanai. Ar Latgales apgabaltiesas 2022. gada 8. februāra spriedumu, nepastāvot strīdam par garāžu piederību un zemes piespiedu nomas tiesisko attiecību pastāvēšanu, ir konstatēts, ka laika posmā no 2008. gada 27. decembra līdz 2009. gada 3. novembrim starp /pers. C/ kā iznomātāju un /pers. G/ kā nomnieci pastāvēja līgumiskās zemes nomas attiecības par 40 m^2 iznomāšanu garāžas Nr. /numurs C/ uzturēšanai, bet no 2009. gada 4. novembra zemes noma minētās garāžas uzturēšanai turpinās. Spriedumā arī norādīts, ka /pers. G/ uz sprieduma taisīšanas brīdi apelācijas instances tiesā nav nomas maksas parāda.

No iepriekš minētā secināms, ka zemes īpašnieces prasība pret Finanšu ministriju par īpašuma tiesību atzīšanu uz garāžu Nr. /numurs C/ celta, zinot /pers. G/ sniegto informāciju par garāžas celtniecības apstākļiem (garāžu cēlis /pers. G/ tēvs), kā arī turpinoties tiesvedībai pret /pers. G/ par nomas maksas noteikšanu un nomas maksas parāda piedziņu, kurā zemes īpašniece neapstrīdēja garāžas, uz kuru viņai nav nostiprinātas īpašuma tiesības, lietojuma tiesiskumu.

Norādītajos apstākļos prasības pieteikumā izteiktais apgalvojums par to, ka garāža Nr. /numurs C/ netiek lietota un prasītājai nav informācijas par personām, kuras pretendē uz garāžas īpašuma tiesībām, liecina par Civillikuma 1. panta un Civilprocesa likuma $9.^1$ panta pārkāpumu no zemes īpašnieces puses, uz ko pamatoti norādījis protesta iesniedzējs.

[6.3] Atbilstoši likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību" 14. panta pirmās daļas 1. punktam Civillikuma 968. un 973. panta noteikumi nav piemērojami un ēkas (būves) līdz to apvienošanai vienā īpašumā ar zemi ir uzskatāmi par patstāvīgu īpašuma objektu, ja ēkas uzceltas uz zemes, kas atbilstoši likumiem piešķirta šim nolūkam, iegūta darījuma rezultātā vai uz cita tiesiska pamata pirms Civillikuma lietu tiesību daļas spēkā stāšanās dienas (1992. gada 1. septembra), bet zemes īpašuma tiesības atjaunotas vai atjaunojamas bijušajam īpašniekam vai viņa mantiniekam (tiesību pārņēmējam) vai arī zeme piekrīt vai pieder valstij vai pašvaldībai.

Minētā panta ceturtajā daļā noteikts, ka ēkas (būves), kuras Zemesgrāmatu nodaļā, Valsts zemes dienestā vai pašvaldībā nav reģistrētas kā patstāvīgi īpašuma objekti, uzskatāmas par zemes īpašnieka īpašumu atbilstoši Civillikuma 968. pantam. Citas personas īpašuma tiesības uz šādām ēkām (būvēm) var iegūt, ja tiesa apmierinājusi šo personu prasību atzīt īpašuma tiesības uz attiecīgajiem objektiem.

Kā redzams, līdz ēkas (būves) apvienošanai vienā īpašumā ar zemi par patstāvīgu īpašuma objektu likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību" 14. panta pirmās daļas 1. punkta izpratnē ir uzskatāmas ēkas (būves), ja tās uzceltas uz zemes, kas atbilstoši likumiem piešķirta šim nolūkam, iegūta darījuma rezultātā vai uz cita tiesiska pamata pirms Civillikuma lietu tiesību daļas spēkā stāšanās dienas (1992. gada 1. septembra), bet zemes īpašuma tiesības atjaunotas vai atjaunojamas bijušajam īpašniekam vai viņa mantiniekam (tiesību pārņēmējam) vai arī zeme piekrīt vai pieder valstij vai pašvaldībai.

Savukārt citas personas, šajā gadījumā /pers. G/, saskaņā ar minētā likuma 14. panta ceturto daļu var celt prasību tiesā par īpašuma tiesību atzīšanu, pierādot, ka garāža uzcelta uz šim nolūkam piešķirtās zemes, tā iegūta darījuma rezultātā vai iegūta uz cita tiesiska pamata.

Konkrētajā gadījumā saskaņā ar protestā norādīto /pers. G/, realizējot likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību" 14. panta ceturtajā daļā paredzētās tiesības, cēlusi Vidzemes rajona tiesā prasību pret /pers. C/ par īpašuma tiesību atzīšanu uz garāžu Nr. /numurs C/, kas atrodas /adrese B/, par ko 2022. gada 26. aprīlī (pirms sprieduma taisīšanas šajā lietā) ierosināta cita civillieta Nr. C71210422.

[6.4] Šā sprieduma 6.2. un 6.3. punktā minētais liecina, ka Vidzemes rajona tiesas 2022. gada 30. jūnija spriedums par īpašuma tiesību atzīšanu /pers. C/ uz garāžu Nr. /numurs C/ taisīts, pastāvot /pers. C/ un /pers. G/, kura nav bijusi lietas dalībnieks, strīdam par īpašuma tiesībām uz minēto

garāžu.

Līdz ar to protesta iesniedzēja viedoklis par to, ka pirmās instances tiesa ir pieļāvusi būtiskus Civilprocesa likuma 8., 97. panta un 193. panta piektās daļas pārkāpumus saistībā ar lietas faktisko apstākļu noskaidrošanu, iesniegto pierādījumu novērtēšanu un konstatēto lietas apstākļu juridisko novērtējumu, uzskatāms par pamatotu.

Senāts atzīst, ka šādā veidā ar Vidzemes rajona tiesas 2022. gada 30. jūnija spriedumu aizskartas /pers. G/ tiesības, tādēļ spriedums atceļams daļā, ar kuru /pers. C/ atzītas īpašuma tiesības uz garāžu Nr. /numurs C/ – telpu grupu ar kadastra apzīmējumu /numurs C/un adresi /adrese B/, kas ir 1/28 domājamā daļa no garāžu ēkas ar kadastra apzīmējumu /numurs L/.

[6.5] Protestā nav norādīts uz citām personām, kuras nebija lietas dalībnieki, tiesību aizskārumu. Norādot uz procesuālo tiesību normu pārkāpumiem un lūdzot atcelt spriedumu, nav minēti iemesli, kas neatkarīgi no lietas dalībniekiem liedza kādam no tiem pārsūdzēt spriedumu likumā noteiktajā kārtībā. Protestā nav iebildumu arī par to, ka ar pirmās instances spriedumu tiktu aizskartas valsts vai pašvaldību iestāžu tiesības.

Līdz ar to sakarā ar iesniegto protestu Vidzemes rajona tiesas 2022. gada 30. jūnija sprieduma atcelšanai pārējā daļā nav tiesiska pamata.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474. panta 2. punktu, 485. pantu, Senāts

nosprieda

atcelt Vidzemes rajona tiesas 2022. gada 30. jūnija spriedumu daļā, ar kuru /pers. C/ atzītas īpašuma tiesības uz garāžu Nr. /numurs C/ – telpu grupu ar kadastra apzīmējumu /numurs C/un adresi /adrese B/, kas ir 1/28 domājamā daļa no garāžu ēkas ar kadastra apzīmējumu /numurs L/, un lietu šajā daļā nodot jaunai izskatīšanai Vidzemes rajona tiesā.

Pārējā daļā protestu par Vidzemes rajona tiesas 2022. gada 30. jūnija spriedumu noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

I. Lauka K. Balodis A.Čerņavska